

Raad voor Cultuur
T.a.v. de heer J. Daalmeijer
Postbus 61243
2506 AE DEN HAAG

datum
17 februari 2015

ons kenmerk
7410-00/14-844/FvB/pm
Uw kenmerk

contactpersoon
Francien van Bohemen

onderwerp
Culturele
basisinfrastructuur

doorkiesnummer
070-3090540

e-mail
bohemen@debibliotheken.nl

Geachte heer Daalmeijer,

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen heeft uw Raad in een brief d.d. 27 januari 2015 gevraagd advies te geven over de toekomst van het cultuurbeleid en de basisinfrastructuur 2017-2020.

Graag maken wij van de gelegenheid gebruik om de openbare bibliotheek en haar rol in cultuurbeleid en de culturele basinfrastructuur nader te presenteren.
Voorafgaand enkele gegevens over het openbaar bibliotheekwerk:

1. De Wet Stelsel Openbare Bibliotheekvoorzieningen, die per 1 januari jl. is ingegaan, bepaalt dat de openbare bibliotheek in ieder geval vijf functies omvat. Twee daarvan vallen binnen het beleidsdomein kunst & cultuur: bevorderen van lezen & het laten kennismaken met literatuur en het laten kennis maken met / toegang bieden tot kunst en cultuur. Daarnaast is ook educatie een van de kernfuncties.
2. De openbare bibliotheken tezamen hebben ruim 6 miljoen regelmatige gebruikers. 4 miljoen Nederlanders zijn lid, waaronder 2,2 miljoen leden jonger dan 18 jaar. Een enorm bereik. Per jaar worden zo'n 70 miljoen fysieke en 33 miljoen digitale bezoeken¹ gebracht aan de bibliotheek. Daarmee is de openbare bibliotheek de grootste culturele voorziening in Nederland.
3. Het netwerk van openbare bibliotheken (160 bibliotheekorganisaties) kent zo'n 800 vestigingen, 230 servicepunten en een groeiend aantal bibliotheekvoorzieningen in het primair onderwijs (de Bibliotheek op school). Tussen 2009 en 2014 groeide de Bibliotheek op school van 70 scholen naar 2383 scholen, zo'n 36% van het totaal. Met alle scholen voor primair onderwijs is wel een vorm van samenwerking aanwezig. Met attractieve centrale vestigingen en in dorpen, wijken, scholen, woon-zorg-centra, consultatiebureaus etc. tot in de haarvaten van de samenleving aanwezig is de openbare bibliotheek voor alle Nederlanders laagdrempelig beschikbaar.

---

¹ Voorlopige cijfers 2014

4. De Commissie Cohen noemde de openbare bibliotheek in haar visie² op de toekomst Knooppunt voor kennis, contact en cultuur. En legde daarmee het accent op de fysieke bibliotheek die een sociaal culturele rol speelt in de gemeenschap. Deze functies voor ontmoeting en debat vormen de spil in gezamenlijk kennisnemen van, gezamenlijk ontdekken en delen van kennis, cultuur en informatie. De openbare bibliotheek vervult de rol van een laagdrempelige gemeenschapsvoorziening die het mogelijk maakt vanaf zeer jonge leeftijd taalachterstand te bestrijden en talent te ontwikkelen, niet alleen voor cultuur maar ook voor kennis en wetenschap.

Graag geven we u op een aantal punten van de adviesaanvraag van de minister onze inbreng.

Belang van creativiteit

De minister legt het accent in het cultuurbeleid op de maatschappelijke waarde van cultuur en het belang van creativiteit. De openbare bibliotheek biedt door de verscheidenheid aan bronnen, informatie die zij aanbiedt en steeds vaker, activiteiten in samenwerking met het onderwijs, een wereld om te ontdekken. Nieuwsgierigheid moet geprikkeld worden om tot wasdom te komen. De bibliotheek vervult door laagdrempeligheid en nabijheid deze rol en draagt zo bij aan creativiteit en brede toegang tot kunst & cultuur.

Samenwerking in een netwerk

De minister onderkent het belang van samenwerking met gemeenten en provincies voor de culturele basisinfrastructuur. Ook het bibliotheekwerk is als stelsel georganiseerd met onderscheiden verantwoordelijkheden bij gemeentelijke-, provinciale- en rijksoverheid. Door lokale en provinciale samenwerking zijn culturele basisinfrastructuur en bibliotheekinfrastructuur steeds meer verbonden en vaak vervlochten. Cultuurbeleid waarin de verschillende infrastructuren worden gecombineerd versterkt de doelstellingen van het beleid. Zorg hebben we over de afstemming tussen de diverse overheidslagen. Steeds vaker bemerken we dat waar de rijksoverheid stimuleert en faciliteert (bijv. de gezamenlijke digitalisering van het aanbod van de openbare bibliotheken) dat door de andere overheidsechelons wordt opgepakt om hun verantwoordelijkheid / inzet te beperken.

Bibliotheek, onderdeel van brede culturele bedrijven

Verbreding van bibliotheken door samenwerking of fusie met culturele, cultureel-sociale en cultureel-educatieve organisaties is een ontwikkeling waardoor culturele, educatieve en maatschappelijke voorzieningen steeds meer en intensiever met elkaar vervlochten raken. In veel middelgrote gemeenten zijn steeds meer brede culturele bedrijven aan het ontstaan. Voorbeelden zijn Eemhuis in Amersfoort, Chocoladefabriek in Gouda, Bibliotheek en Volksuniversiteit in één organisatie in Groningen, Arnhem en Tilburg, de Stadskamer in Zwolle, Cultura in Ede, Coda in Apeldoorn, Schunck in Heerlen, B&C in Leiden, DOK in Delft om er maar een paar te noemen. Dat vraagt om beleidsgrensoverschrijdend denken van alle betrokken partijen en de betrokken overheden. En om beleidsruimte te creëren om deze ontwikkelingen mede mogelijk te maken, in het belang van het bereik en waarde richting burgers.

Cultuureducatie en de bibliotheek

Het bereik van openbare bibliotheken, met name van de jeugd, gekoppeld aan de intensivering van samenwerking met het primair onderwijs, de in de bibliotheekwet (Wsob) geformuleerde kernfuncties en de ontwikkeling van brede culturele bedrijven, creëren enorme kansen voor cultuureducatie en verdient een plaats in het cultuurbeleid én onderwijsbeleid van gemeenten en rijk.

---

² Bibliotheek van de toekomst: knooppunt voor kennis, contact en cultuur. – Den Haag: SIOB, 2014

De afstemming en samenwerking van de diverse beleidsonderdelen binnen het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap dienen daartoe versterkt te worden; bijv.: de Kwaliteitsimpuls Primair Onderwijs 2014: waarin geen link gelegd werd met de afdeling Media van het ministerie; een gemiste kans vanuit het perspectief van leesbevordering.

Stelseltaken bij de Koninklijke Bibliotheek

Met ingang van de Wsob is de Koninklijke Bibliotheek (KB) verantwoordelijk geworden voor de stelseltaken voor het netwerk van openbare bibliotheken. Dat betekent dat de KB onderdeel is geworden van de culturele basisinfrastructuur waar het gaat om die stelseltaken. De Raad voor Cultuur heeft daarmee ook de taak de KB te beschouwen in haar adviezen.

De openbare bibliotheek wordt in de Cultuurverkenning van de Raad en in de adviesaanvraag van de minister niet genoemd. We vertrouwen erop dat we met deze brief een bijdrage hebben kunnen leveren aan uw opdracht en dat u de mogelijkheden van het openbaar bibliotheek voor de Nederlandse samenleving betreft in uw advies.

Vanzelfsprekend graag bereid tot een mondelinge toelichting, tekent,

met vriendelijke groet,

Ap de Vries
directeur

